

The structural relationship between academic performance and academic motivation with students' self-directed learning In order to provide a suitable model

Maryam Nazari¹ | Hamdallah Manzari Tavakoli² | Amanallah Soltani³ |
Vida Sadat Razavi Nematollahi⁴

1. Ph.D. Student of Psychology, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran. **E-mail:** maryamnazari1624@yahoo.com
2. **Corresponding Author**, Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran. **E-mail:** h_manzari33@yahoo.com
3. Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran. **E-mail:** soltanimani@yahoo.com
4. Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran. **E-mail:** vidarazavi2010@yahoo.com

Article Info

Article type:
Research Article

Received date:
24 February 2020
Accepted date:
24 October 2021

Keywords:
Academic Performance,
Academic Motivation,
Self-Directed Learning

Abstract

The purpose of this study was to investigate the relationship between academic performance and academic motivation with self-directed learning in order to present an appropriate model. The research method was descriptive-correlational and the statistical population consisted of high school students in public schools of Sirjan city in the academic year of 2015-2016. 90 of them were selected by multistage cluster random sampling. Ninety high school students from the public schools of Sirjan, who were studying in the academic year of 2015-2016, were selected using multistage cluster random sampling. Data were collected using Fam and Taylor (1999) Academic Performance Scale, Valerand et al. (1992) Academic Motivation Scale, and Fisher et al. (2001) Self-directed Learning Questionnaire. Data were analyzed using structural equation modeling. The results showed that the root mean square approximation index (RMSEA) is 0.016 and the model has good fit. Also the power of the relationship between academic performance with self-directed learning was 0.78 and the power of the relationship between academic motivation with self-directed learning was 0.59 ($p < 0.05$) which indicates a good correlation. Therefore, improving academic performance and academic motivation in schools have an impact on self-directed learning.

Cite this article: Nazari, M., Manzari Tavakoli, H., Soltani, A., & Sadat Razavi Nematollahi, V. (2022). The structural relationship between academic performance and academic motivation with self-directed learning in order to provide a suitable model. *Journal of Educational Psychology Studies*, 18(44), 123-134.

DOI: 10.22111/JEPS.2021.5999

رابطه‌ی ساختاری عملکرد تحصیلی و انگیزش تحصیلی با یادگیری خودراهبر دانش‌آموران به منظور ارائه‌ی مدل مناسب

مریم نظری^۱ | حمدالله منظری توکلی^۲ | امان‌الله سلطانی^۳ | ویدا سادات رضوی نعمت‌اللهی^۴

۱. دانشجوی دکتری روانشناسی، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران. رایانامه: maryamnazari1624@yahoo.com
۲. نویسنده مسئول، استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران. رایانامه: h_manzari33@yahoo.com
۳. استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران. رایانامه: soltanimani@yahoo.com
۴. استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران. رایانامه: vidarazavi2010@yahoo.com

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۲/۰۵</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۸/۰۲</p> <p>واژگان کلیدی: عملکرد تحصیلی، انگیزش تحصیلی، یادگیری خودراهبر</p>	<p>پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه‌ی بین عملکرد تحصیلی و انگیزش تحصیلی با یادگیری خودراهبر به منظور ارائه مدل مناسب انجام شد. روش پژوهش توصیفی-همبستگی بود. جامعه‌ی آماری پژوهش عبارت بود از تمام دانش‌آموزان دوره متوسطه مدارس دولتی شهرستان سیرجان در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ که تعداد ۹۰ نفر از آنان با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. داده‌ها با کمک پرسشنامه‌ی سنجش عملکرد تحصیلی فام و تیلور (۱۹۹۹)، مقیاس انگیزش تحصیلی والراند و همکاران (۱۹۹۲) و پرسشنامه سنجش خودراهبری در یادگیری فیشور و همکاران (۲۰۰۱) از دانش‌آموزان جمع‌آوری شدند. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از مدل‌یابی معادلات ساختاری انجام شد. نتایج نشان دادند شاخص ریشه‌ی میانگین مجذورات تقریب (RMSEA) برابر ۰/۰۱۶ بوده و مدل از برازندگی خوبی برخوردار است. همچنین، قدرت رابطه‌ی میان عملکرد تحصیلی با یادگیری خودراهبر برابر ۰/۷۸ و قدرت رابطه‌ی میان انگیزش تحصیلی با یادگیری خودراهبر برابر ۰/۵۹ است ($p < 0.05$) که نشان می‌دهد همبستگی مطلوب است. بنابراین بهبود عملکرد تحصیلی و انگیزش تحصیلی، انگیزش تحصیلی، یادگیری خودراهبر در مدارس در یادگیری خودراهبر تأثیر دارد.</p>

استناد به این مقاله: نظری، مریم؛ منظری توکلی، حمدالله؛ سلطانی، امان‌الله و رضوی نعمت‌اللهی، ویدا سادات. (۱۴۰۰). رابطه‌ی ساختاری عملکرد تحصیلی و انگیزش تحصیلی با یادگیری خودراهبر به‌منظور ارائه‌ی مدل مناسب. *مجله مطالعات روانشناسی تربیتی*، ۱۸(۴۴)، ۱۳۳-۱۲۳.

DOI: 10.22111/JEPS.2021.5999

مقدمه

مدرسه و سایر نهادهای آموزشی جزو سازمان‌های تخصصی-حرفه‌ای هستند که برنامه‌ریزی‌های مناسبی برای بکارگیری استعدادها، ایجاد مهارت‌ها و بالا بردن توان خلاقیت دانش‌آموزان را فراهم می‌سازد؛ اما گستره وسیعی از رفتارها و نتایج تحصیلی از جمله عقب‌ماندگی تحصیلی، انگیزه پیشرفت تحصیلی ضعیف، ترک تحصیل، عملکرد تحصیلی پائین و ارتباط نامناسب با محیط‌های آموزشی^۱ به عنوان خطرهایی که سلامت دانش‌آموزان را تهدید می‌کنند، مطرح‌اند و موجب نگرانی والدین، معلمان و متخصصان تعلیم و تربیت و جامعه می‌شوند (حیدری، عسگری، ساعدی و مشاک، ۱۳۹۸). برای نیل به یادگیری موفقیت‌آمیز و مؤثر، معلمان به شاگردان برانگیخته، علاقه‌مند و تلاشگر نیاز دارند و خواهان چنین معلمانی هستند. به سخن دیگر یادگیرندگانی که در فعالیت‌های یادگیری و دستیابی به اهداف پرورشی، خودانگیخته و خودراهبر باشند و برای به فعالیت واداشتن آن‌ها نیاز کمتری به مشوق‌ها و محرک‌های بیرونی و چالش معلمان وجود داشته باشد (کاوه، ۱۳۹۷). در فرایند یادگیری خودراهبر بر نقش مهم انگیزه و اراده فراگیران در شروع و تداوم بخشیدن به تلاش‌هایشان صحنه گذاشته شده است (یوسفی و گردان شکن، ۱۳۹۸). یادگیری خودراهبر به عنوان عاملی برای پیش‌بینی عملکرد آموزشی یادگیرندگان به کار رفته است و حتی یک شاخص کامل برای پیش‌بینی موفقیت در محیط‌های یادگیری سنتی و آموزش از راه دور است (لانگ^۲، ۲۰۱۸). پژوهش‌ها نشان داده‌اند بین یادگیری خودراهبر و انگیزش تحصیلی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد (یوسفی و گردان شکن، ۱۳۹۸).

از سویی دیگر عملکرد تحصیلی به تمامی درگیری‌های دانش‌آموز در محیط مدرسه اشاره دارد که در برگزیده خودکارآمدی، تأثیرات هیجانی، برنامه‌ریزی، فقدان کنترل پیامد و انگیزش است. از آن جهت که عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان یکی از مهم‌ترین و عینی‌ترین معیارها برای بررسی و ارزیابی کارایی و اثربخشی نظام‌های آموزش و پرورش است، تمامی کوشش‌ها و تلاش‌های این نظام در جهت جامه عمل پوشاندن بدین امر تلقی می‌شود (عسگری و کهریزی، ۱۳۹۲). پیش‌بینی عملکرد تحصیلی، یکی از موضوعات محوری موردعلاقه روانشناسان تربیتی است. آنچه در سال‌های اخیر بیشتر از بقیه‌ی عوامل، توجه این متخصصان را به خود جلب کرده، باورهای انگیزشی و نوع راهبردهای شناختی و فراشناختی است که آن‌ها در مطالعه مطالب درسی به کار می‌گیرند (شیخ الاسلامی، برزگر بفرویی و خداوردی، ۱۳۹۲). به منظور افزایش عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان باید بر راهبردهای یادگیری دانش‌آموزان متمرکز شویم و برنامه‌هایی را برای آموزش و توسعه این راهبردها فراهم کنیم (سوارز و همکاران^۳، ۲۰۱۹).

نتایج پژوهش گابریل^۴ (۲۰۱۶) تأثیر راهبردهای آموزشی را با کمک تکنولوژی بر انگیزش، عملکرد و یادگیری خودراهبر را نشان دادند. به طوری که دانش‌آموزانی که در معرض راهبردهای آموزشی با کمک تکنولوژی بودند، عملکرد

1. education environment
2. Long
3. Soares & et al
4. Gabrielle

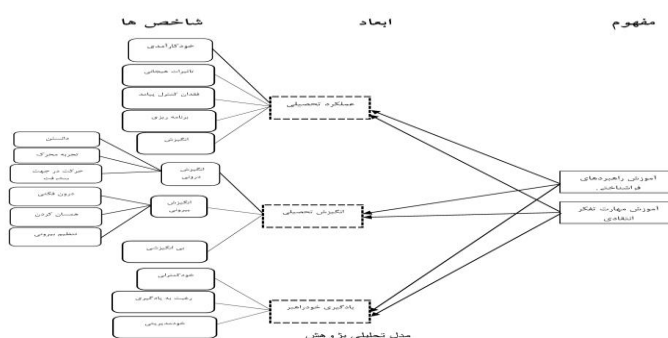
تحصیلی بالاتری نسبت به گروه کنترل داشتند. همچنین پژوهش‌های بسیاری بیانگر اهمیت باورهای انگیزشی و ارتباط مثبت و معنادار آن با عملکرد تحصیلی بوده‌اند (قدم‌پور و همکاران، ۱۳۹۷). مک‌لرنی و همکاران^۱ (۲۰۱۶) در پژوهشی به بررسی رابطه راهبردهای یادگیری با عملکرد تحصیلی پرداختند. یافته‌های پژوهش بیانگر آن است که رابطه معناداری بین راهبردهای یادگیری و عملکرد تحصیلی وجود دارد. پژوهش بهروزی و همکاران (۱۳۹۸) نشان داد بین خودراهبری در یادگیری و عملکرد تحصیلی رابطه وجود دارد. همچنین هرچه دانش‌آموز از راهبردهای بسط و نظارت بیشتر استفاده کند و از راهبردهای برنامه‌ریزی و نظم دهی کمتر استفاده کند، نمره عملکرد تحصیلی او در تمامی دروس بالاتر خواهد بود (قلوندی و همکاران، ۱۳۹۶).

از سوی دیگر، انسان از بدو تولد تمایلی ذاتی برای تحریک و یادگیری دارد که از سوی محیط حمایت می‌شود این تمایل ذاتی که همان انگیزش است (آبشا^۲، ۲۰۱۸). انگیزش^۳ حالت درونی است که انسان را به انجام فعالیت خاصی ترغیب می‌کند (اسنوا، اودجی، ایام^۴، ۲۰۱۹). طی سال‌های گذشته نظریه‌های گوناگونی در زمینه انگیزش رشد کرده‌اند که از جمله آن‌ها نظریه خودمختاری^۵ دسی و ریان^۶ (۱۹۸۵) است. این نظریه فرض می‌کند که در انسان تمایل ذاتی و درونی برای رفتار و یادگیری وجود دارد که یا توسط محیط پیرامون تشویق و حمایت می‌شود و یا بالعکس بر اثر بی‌توجهی تضعیف می‌شود. نظریه خودمختاری، انگیزش را به انگیزش دورنی^۷، بیرونی^۸ و بی‌انگیزگی^۹ تقسیم می‌کند. انگیزش دورنی به انگیزه‌ای اشاره دارد که افراد را به صورت خودجوش و درونی به سمت انجام تکلیفی خاص به حرکت وا می‌دارد و انجام تکلیف به‌خودی‌خود و صرف‌نظر از پاداش‌های بیرونی برای فرد ارزشمند و رضایت‌بخش است (لینچ لرنر و لیتال^{۱۰}، ۲۰۱۷). انگیزش بیرونی نیز به انگیزه‌ای اشاره دارد که افراد را به دلیل پاداش‌ها و تقویت‌های بیرونی مجبور به انجام یک تکلیف می‌کند (دسی و همکاران، ۲۰۱۲). همچنین بی‌انگیزشی یا فاقد انگیزش بودن نیز اشاره به افرادی دارد که هیچ‌گونه انگیزه‌ای (خشنودی و ارزشمندی دورنی یا مشوق‌های بیرونی) برای فعالیت‌های خود دریافت نمی‌کنند و در نتیجه از انجام آن‌ها اجتناب می‌کنند (کلارک و شروت^{۱۱}، ۲۰۱۸). انگیزش تحصیلی نوعی انگیزش دورنی و حالتی روان‌شناختی است و هنگامی حاصل می‌شود که انسان خود را دارای کفالت لازم و خودمختاری ادراک بداند (یوسفی و گردان شکن، ۱۳۹۸). انگیزش تحصیلی با هدف‌های ویژه، نگرش‌ها و باورهای خاص، روش‌های نائل شدن به آن‌ها و تلاش و کوشش فرد در ارتباط است. تحقیقات مختلف بر متمایز بودن جهت‌گیری انگیزشی دانش‌آموزان در

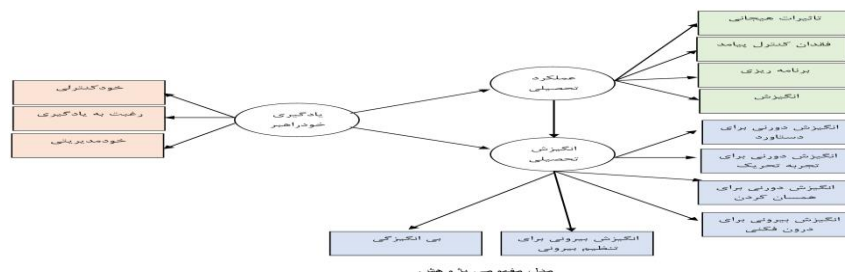
1. McInerney & et al
2. Abesha
3. motivation
4. Osonwa, Oudgi & Iyam
5. Self-Determination Theory
6. Deci & Ryan
7. motivation away
8. external motivation
9. without motivation
10. Lynch, Lerner & Leventhal
11. Clark & Schroth

موقعیت‌های مختلف تأکید دارند (ظهیری ناو و رجبی، ۱۳۹۸). انگیزش می‌تواند هم بر یادگیری جدید و هم بر عملکرد، مهارت‌ها، راهبردها و رفتارهای پیش‌آموخته تأثیر بگذارد (پینتریچ و شونک، ۲۰۱۹).

بررسی مبانی نظری و پیشینه پژوهش نشان می‌دهد پژوهش‌های اندکی پیرامون بررسی رابطه یادگیری خودراهبر با انگیزش تحصیلی انجام شده و پیرامون رابطه بین یادگیری خودراهبر و عملکرد تحصیلی حتی پیشینه کمتری وجود دارد. این در حالی است که یادگیری خودراهبر با توجه به خودانگیخته بودن و تمایل رو به فزون استفاده از اینترنت و گستره وسیعی از وسایل کمک آموزشی که مداخله معلم را به حداقل می‌رساند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ بنابراین این پژوهش در نظر دارد رابطه بین عملکرد تحصیلی، انگیزش تحصیلی با یادگیری خودراهبر را در قالب ارائه مدل مورد بررسی قرار دهد و این فرضیه را مطرح می‌کند که رابطه بین عملکرد تحصیلی، انگیزش تحصیلی با یادگیری خود راهبر از مدل برازنده‌ای برخوردار است.

نمودار ۱. مدل تحلیلی پژوهش

نمودار ۲. مدل مفهومی پژوهش

روش

این پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی و روش آن پیمایشی می‌باشد. جامعه‌ی آماری تمامی دانش‌آموزان دوره متوسطه پایه‌های اول دوم و سوم مدارس دولتی شهرستان سیرجان بود که تعداد ۹۰ نفر نمونه از (از هر پایه ۳۰ نفر) که در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ مشغول به تحصیل بودند با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها مدل‌یابی معادلات ساختاری است و در این پژوهش از نرم‌افزار PLS جهت تحلیل داده‌ها استفاده شد که برای نمونه‌های با اندازه‌ی کم استفاده می‌شود. برای جمع‌آوری داده‌ها از ابزارهای زیر استفاده شد.

پرسشنامه‌ی سنجش عملکرد تحصیلی فام و تیلور^۱: این پرسشنامه اکتباسی از پژوهش‌های فام و تیلور است که در سال ۱۹۹۹ تهیه کرده است و در حوزه عملکرد تحصیلی به وسیله درتاج (۱۳۸۳) برای جامعه ایران اعتباریابی شده است. آزمون عملکرد تحصیلی قادر است با ۴۸ سؤال، ۵ حوزه مربوط به عملکرد تحصیلی را اندازه‌گیری نماید.

پرسشنامه‌ی انگیزش تحصیلی^۲: این پرسشنامه توسط والراند^۳ (۱۹۹۲) به منظور تشخیص نوع انگیزش تحصیلی دانشجویان و دانش‌آموزان از زبان فرانسه به زبان انگلیسی ترجمه شده است. مقیاس انگیزش تحصیلی بر اساس نظریه خودتنظیمی طراحی شده این مقیاس دارای ۲۸ عبارت است. این آزمون دارای ۷ زیر مقیاس است که ۳ زیر مقیاس آن‌ها مربوط به بعد انگیزش درونی (دانستن^۴، حرکت در جهت پیشرفت^۵ و تجربه محرک^۱)، ۳ زیر مقیاس مربوط

1. Educational Performance Test
2. Academic Motivation Scale
3. Vallerand
4. to know
5. toward accomplishment

به بعد انگیزش بیرونی (همسان کردن^۲، درون فکنی^۳ و تنظیم بیرونی^۴) و یک زیر مقیاس مربوط به بعد بی انگیزشی است و ۴ عبارت به هر زیر مقیاس اختصاص دارد.

پرسشنامه‌ی سنجش خودراهبری در یادگیری دانش آموزان^۵: این پرسشنامه در سال ۲۰۰۱ توسط فیشر^۶ و کینگ ساخته شد و جایگزینی برای مقیاس آمادگی خودراهبری یادگیری گاکلیمینو^۷ (۱۹۷۸) است. این مقیاس مشتمل بر ۴۰ سؤال می‌باشد که سه خرده مقیاس را در برمی‌گیرد و عبارت‌اند از خودکنترلی (سؤال‌های ۱۳-۱)، رغبت به یادگیری (سؤال‌های ۲۵-۱۴) و خودمدیریتی (سؤال‌های ۴۰-۲۶).

یافته‌ها

در تمامی موارد مقدار معناداری بزرگ‌تر از ۰/۰۵ بدست آمده است. بنابراین دلیلی برای رد فرض صفر مبتنی بر نرمال بودن داده‌ها وجود ندارد. به عبارت دیگر توزیع داده‌های تحقیق نرمال بوده و می‌توان آزمون‌های پارامتریک را اجرا کرد.

جدول ۱. ضریب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	عملکرد تحصیلی	انگیزش تحصیلی	یادگیری خودراهبر
عملکرد تحصیلی	۱		
انگیزش تحصیلی	۰/۲۳۴*	۱	
یادگیری خودراهبر	۰/۲۴۵*	۰/۲۲۷*	۱

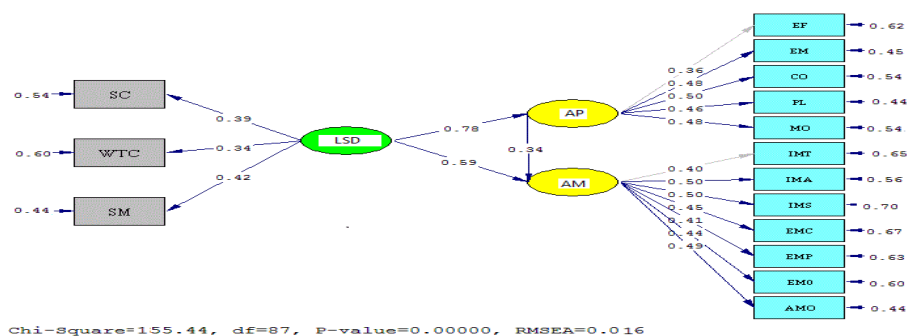
نتیجه همبستگی نشان می‌دهد که بین متغیرهای وابسته عملکرد تحصیلی، انگیزش تحصیلی و یادگیری خودراهبر همبستگی معنی‌داری در حد مورد قبول وجود دارد (کمتر از ۰/۹۰).

جدول ۲. مشخصه‌های آماری متغیرهای وابسته عملکرد تحصیلی، انگیزش تحصیلی و یادگیری خودراهبر (n=۹۰)

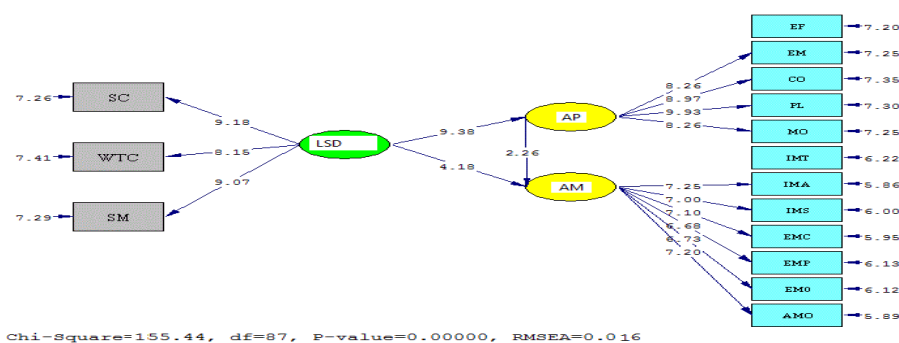
متغیرها	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	کمینه	بیشینه
عملکرد تحصیلی	۱۳۹/۷	۱/۷۴۵	- ۰/۳۵۲	- ۰/۲۴۱	۱۳۶	۱۴۳
انگیزش تحصیلی	۹۳/۲	۱/۵۶۲	- ۰/۱۰۸	- ۰/۸۸۹	۹۰	۹۵
یادگیری خودراهبر	۸۴/۱	۱/۴۹۴	- ۰/۳۹۵	- ۰/۰۶۰	۷۹	۸۷

مدل معادلات ساختاری نهایی برای سنجش رابطه بین عملکرد تحصیلی، انگیزش تحصیلی با یادگیری خودراهبر و ارائه مدل، استفاده شده است. مدل فرضیه اصلی در نمودارهای ذیل ارائه شده است. این مدل با اقتباس از برون داد نرم افزار ترسیم شده است.

1. to experience stimulation
2. identified
3. introjected
4. external regulation
5. self-directed learning
6. Fisher & King
7. Guglielmino

نمودار ۳. نتایج تأیید مدل معادلات ساختاری فرضیه پژوهش

نمودار ۴. آماره t-value نتایج تأیید مدل معادلات ساختاری فرضیه پژوهش

از آنجا که شاخص ریشه میانگین مجذورات تقریب (RMSEA) برابر $0/016$ است (در این پژوهش از نرم‌افزار PLS جهت تحلیل داده‌ها استفاده شد که برای نمونه‌های با اندازه کم استفاده می‌شود)، مدل از برازندگی خوبی برخوردار است. سایر شاخص‌های نیکویی برازش نیز مورد قبول قرار گرفته‌اند که در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴. شاخص‌های نیکویی برازش مدل ساختاری فرضیه‌های پژوهش

IFI	NNFI	NFI	AGFI	GFI	RMSEA	CMIN/DF	شاخص برازندگی
0.91	>0.90	>0.90	>0.90	>0.90	<0.08	1-3	مقادیر قابل قبول
0.92	0.94	0.91	0.92	0.95	0.016	1/79	مقادیر محاسبه شده

بر اساس نمودارهای ۱ و ۲ قدرت رابطه میان عملکرد تحصیلی با یادگیری خودراهبر برابر $0/78$ محاسبه شده است که نشان می‌دهد همبستگی مطلوب است. آماره t آزمون نیز $9/38$ بدست آمده است که بزرگ‌تر از مقدار بحرانی t در سطح خطای ۵٪ یعنی $1/96$ بوده و نشان می‌دهد همبستگی مشاهده شده معنادار است. بنابراین می‌توان گفت عملکرد تحصیلی با یادگیری خودراهبر رابطه معناداری دارد. همچنین بر اساس نمودارهای ۳ و ۴ قدرت رابطه میان انگیزش تحصیلی با یادگیری خودراهبر برابر $0/59$ محاسبه شده است که نشان می‌دهد همبستگی مطلوب است. آماره t آزمون

نیز ۴/۱۸ بدست آمده است که بزرگ‌تر از مقدار بحرانی t در سطح خطای ۵٪ یعنی ۱/۹۶ بوده و نشان می‌دهد همبستگی مشاهده شده معنادار است. بنابراین می‌توان گفت انگیزش تحصیلی با یادگیری خودراهبر رابطه معناداری دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش بررسی رابطه بین عملکرد تحصیلی و انگیزش تحصیلی با یادگیری خودراهبر به منظور ارائه مدل مناسب است. نتیجه پژوهش حاضر نشان داد رابطه بین عملکرد تحصیلی و انگیزش تحصیلی با یادگیری خودراهبر از مدل برازنده‌ای برخوردار است و عملکرد تحصیلی با یادگیری خودراهبر رابطه معناداری دارد. این یافته با نتیجه پژوهش‌های بهروزی و همکاران (۱۳۹۸)، لانسبری و همکاران^۱ (۲۰۱۹) و اولیویرا و سیموئس^۲ (۲۰۱۶) همسو است. یادگیرندگان خودراهبر، افرادی فعال و خودجوش هستند که به جای انتظار کشیدن منفعلانه برای یادگیری واکنشی، ابتکار عمل را در یادگیری به دست می‌گیرند، یادگیری آن‌ها هدفمند و معنی‌دار است و با توجه به انگیزه بالا، یادگیری ایشان پایداری و تداوم خواهد داشت. این‌گونه افراد در زندگی خود مسئولیت‌پذیرتر هستند و از فرایند خود نظم دهی در یادگیری خویش سود می‌برند (ویلیامسون^۳، ۲۰۱۷). یادگیرندگان خودراهبر، مسئول فرایند یادگیری خود هستند. این قبیل افراد از مهارت‌های لازم برای دسترسی و پردازش اطلاعات مورد نیاز خود برای مقصود و هدف خاص برخوردارند. امروزه، نظام‌های آموزشی بسیاری از کشورهای پیشرفته جهان می‌کوشند تا افراد را به صورت انسان‌های خودراهبر پرورش دهند. تبدیل فراگیران به یادگیرندگان خودراهبر باعث خواهد شد که آن‌ها خود بتوانند نیازها و اهداف یادگیری خود را متناسب با دانش موجود تعیین کنند. افزایش خودراهبری در یادگیری باعث افزایش پیشرفت تحصیلی و در نهایت، تداوم یادگیری همیشگی در یادگیرندگان خواهد شد (بهروزی و همکاران، ۱۳۹۸).

از سویی دیگر نتیجه پژوهش حاضر نشان داد انگیزش تحصیلی با یادگیری خودراهبر رابطه معناداری دارد. این یافته با نتیجه پژوهش‌های یوسفی و گردان شکن (۱۳۹۸)، اصغری و همکاران (۱۳۹۵)، کارشکی و گراوند (۱۳۹۶) و دیجگیک و استوجیکویک^۴ (۲۰۱۱) همسو است.

دijگیک و استوجیکویک (۲۰۱۱) نشان دادند، زمانی که معلمان سبک مدیریت کلاس تعامل‌گرا را به کار می‌برند و دانش‌آموزان از خودراهبری و خودتنظیمی برخوردارند، پیشرفت تحصیلی بالاتری دارند و زمانی که معلمان مداخله‌گر هستند، پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایین است. نتایج پژوهش نوگنت^۵ (۲۰۱۹) نیز نشان داد که تعامل معلمان با دانش‌آموزان باعث می‌شود تا هم پیشرفت تحصیلی و هم انگیزه پیشرفت در آن‌ها تحت تأثیر قرار گیرد. سبک مدیریت

1. Lounsbury & et al
2. Oliveira & Simões
3. Williamson
4. Djigic & Stojiljkovic
5. Nugent

تعامل‌گرا به دانش‌آموزان این امکان را می‌دهد که در کلاس احساس استقلال و خودمختاری کنند و باعث می‌شود که آنان در انجام امور کلاسی انتخاب شخصی داشته باشند (کانترا، باومرت و کولر، ۲۰۱۷).

در سبک مدیریت کلاس مداخله‌گر که یادگیرندگان از راهبردهای خودراهبر استفاده نمی‌کنند، دانش‌آموزان خود را مطیع قوانین می‌دانند و از توانایی‌های خود بهره نمی‌گیرند؛ چرا که خودکارآمدی، عبارت از ارزیابی میزان توانایی فرد در انجام دادن تکالیف است و با تعیین تکلیف و اهداف از طرف معلم تحت الشعاع قرار می‌گیرد و دانش‌آموزان نیز از انجام تکالیفی که مستلزم خودکارآمدی است، باز می‌مانند. در نتیجه، انگیزش پیشرفتشان تحت الشعاع آن قرار می‌گیرد. از آنجا که دانش‌آموزان چنین کلاس‌هایی، آزادی، برابری و احترام متقابل را تجربه نمی‌کنند، هیچ یک از این رفتارها را نمی‌آموزند. این کلاس‌ها بر محدودیت و تنبیهی هستند و تأکید آن‌ها به جای آموزش و یادگیری، بر حفظ انضباط است. معلمان مستبد بر دانش‌آموزان خود کنترل زیادی اعمال می‌کنند و با آن‌ها ارتباط کلامی زیادی برقرار نمی‌نمایند. دانش‌آموزان، یادگیرندگان منفعلی هستند که دست به ابتکار نمی‌زنند و همواره دچار اضطراب می‌شوند و مهارت‌های ارتباطی ضعیفی دارند. در نتیجه، انگیزه پیشرفت آنان نیز پایین است و این به نوبه خود بر عملکرد تحصیلی آن‌ها نیز تأثیر منفی دارد (اصغری و همکاران، ۱۳۹۵).

فراگیران در فرایند یادگیری خودراهبر، نیازهای یادگیری خود را با کمک یا به ابتکار خود تشخیص می‌دهند. ضمن تعیین اهداف یادگیری و شناسایی منابع انسانی و سایر منابع لازم برای یادگیری، راهبردهای مناسب برای یادگیری را انتخاب می‌کنند و در نهایت، پیامدهای آن را مورد ارزیابی قرار می‌دهند (چنگ، اس.اف. کو، سی.ال، لین، کی سی و لی هسیه، جی، ۲۰۱۷). لذا پیشنهاد می‌شود یادگیرنده در فرایند یادگیری خودراهبر، اهداف فعالیت‌های یادگیری، شناخت، انگیزه و رفتار خود را به عنوان فرایندی فعال و ساختاری تنظیم کند؛ زیرا یادگیرندگان خودراهبر افراد فعال و خودجوشی هستند، یادگیری آن‌ها هدفمند و معنی‌دار است و با توجه به انگیزه بالا، یادگیری آن‌ها پایداری و تداوم خواهد داشت.

منابع

- اصغری، عیسی؛ ناستی زایی، ناصر و پورقاز، عبدالوهاب (۱۳۹۵). رابطه سبک‌های مدیریت کلاس با انگیزش پیشرفت و یادگیری خودراهبر دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه سیستان و بلوچستان. گام‌های توسعه در آموزش پزشکی، ۱۳(۳)، ۲۸۰-۲۶۸.
- به‌روزی، ناصر؛ شغابی، معصومه؛ مهربانی‌زاده هنرمند، مهناز و مکتبی، غلامحسین (۱۳۹۸). بررسی رابطه یادگیری خودراهبر با عملکرد تحصیلی و رضایت از زندگی در دانش‌آموزان. مجله علوم تربیتی دانشگاه شهید مران اهواز، ۶(۱)، ۱۷۰-۱۵۵.
- پینتریچ، پل و شونک، دیل (۲۰۱۹). انگیزش در تعلیم و تربیت (نظریه، تحقیقات و کاربردها). ترجمه: مهرناز شهرآرای. نشر علم.
- حیدرئی، علیرضا؛ عسگری، پرویز؛ ساعدی، سارا و مشاک، رویا (۱۳۹۸). رابطه انگیزش تحصیلی و انگیزه پیشرفت با محیط آموزشی دانشجویان دختر. فصلنامه علمی-پژوهشی زن و فرهنگ، ۶(۲۴)، ۹۵-۱۰۷.

- درتاج، فریبرز (۱۳۹۳). بررسی تأثیر شبیه‌سازی ذهنی فرآیند و برآیند در بهبود عملکرد تحصیلی دانشجویان (ساخت و هنجاریابی آزمون عملکرد تحصیلی). پایان‌نامه دکترا چاپ نشده. تهران: دانشگاه علامه.
- سلطانی عربشاهی، سیدکامران و نعیمی، لیلا (۱۳۹۷). بررسی وضعیت موجود مهارت‌های یادگیری خودراهبر در دانشجویان پزشکی. مجله علوم پزشکی رازی، ۲۰ (۱۱۳).
- شیخ الاسلامی، علی؛ بزرگر بفرویی، کاظم و خداویردی، ترانه (۱۳۹۲). نقش خودکارآمدی تحصیلی، خودنظم‌دهی فراشناختی و تفکر انتقادی در پیش‌بینی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان مقطع دبیرستان. پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۷ (۲۳)، ۱۱۱-۱۲۲.
- ظهیری ناو، بیژن و رجبی، سوران (۱۳۹۸). بررسی ارتباط گروهی از متغیرها با کاهش انگیزش تحصیلی دانشجویان رشته زبان و ادبیات فارسی. دو ماهنامه علمی-پژوهشی دانشگاه شاهد، ۱۶ (۳۶).
- عسکری، سعید؛ کهریزی، سمیه و کهریزی، مریم (۱۳۹۲). نقش خودکارآمدی و رضایت از زندگی در پیش‌بینی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر سال سوم دوره متوسطه شهر کرمانشاه. فصلنامه روانشناسی مدرسه، ۲ (۲)، ۱۰۷-۱۲۳.
- قدم‌پور، عزت‌اله؛ ویس کرمی، حسن علی و علایی خرایم، رقیه (۱۳۹۷). رابطه باورهای انگیزشی (خودکارآمدی، انگیزش تحصیلی، اضطراب آزمون) با عملکرد تحصیلی. مجله مطالعات روان‌شناسی تربیتی، ۲۱. ۱۰۵-۱۲۶.
- قلاوندی، حسن؛ امانی ساری بگلو، جواد؛ صالح نجفی، مهسا و امانی، حبیب (۱۳۹۶). رابطه مؤلفه‌های راهبردهای یادگیری با مؤلفه‌های عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان. رویکردهای نوین آموزشی. دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه اصفهان، ۸. (۲). ۵۵-۷۲.
- کارشکی، حسین و گراوند، هوشنگ (۱۳۹۶). آزمون ساختار عاملی یادگیری خودراهبری در دانشجویان و رابطه آن با انگیزش تحصیلی. فصلنامه پژوهش‌های کاربردی و روان‌شناختی، ۴. (۴). ۵۹-۷۴.
- کاوه، محمدحسین (۱۳۹۷). انگیزش و یادگیری. فصلنامه دانشگاهی یادگیری الکترونیکی (مدیا)، ۱ (۲۳).
- یوسفی، علیرضا و گردان‌شکن، مریم (۱۳۹۸). ارتباط یادگیری خودراهبر با انگیزش تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۴ (۱۲)، ۱۰۶۷-۱۰۶۰.
- یوسفی، علی‌رضا؛ قاسمی، غلامرضا و فیروزنیا، سمانه (۱۳۹۸). ارتباط انگیزش تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۹ (۱)، ۷۹-۸۵.

References

- Abesha, A. G. (2018). Effects of Parenting Styles, Academic Self-Efficacy, and Achievement Motivation on the Academic Achievement of University Students in Ethiopia. *Journal of Youth and Adolescence*, 36(1), ۵-۱۷.
- Cheng, S. F., Kuo, C. L., Lin, K. C., & Lee-Hsieh, J. (2017). Development and preliminary testing of a self-rating instrument to measure self-directed learning ability of nursing students. *International journal of nursing studies*, 47(9), 1152-1158.
- Clark, M. H., & Schroth, C. A. (2018). Examining relationships between academic motivation and personality among college students. *Learning and individual differences*, 20(1), 19-24.
- Deci, E. E., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic Motivation and Self-determination in Human Behavior*. Plenum Press.

- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2012). Motivation, personality, and development within embedded social contexts: An overview of self-determination theory. *The Oxford handbook of human motivation*, 85-107.
- Djigic, G., & Stojiljkovic, S. (2011). Classroom management styles, classroom climate and school achievement. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 29, 819-828.
- Fisher, M. J., & King, J. (2010). The self-directed learning readiness scale for nursing education revisited: A confirmatory factor analysis. *Nurse Education Today*, 30(1), 44-48.
- Gabrielle, D. M. (2016). Effects of Technology-Mediated Instructional Strategies on Motivation, Performance, and Self-Directed Learning. *Individual Differences*, 16(4), 13-28.
- Kunter, M., Baumert, J., & Köller, O. (2017). Effective classroom management and the development of subject-related interest. *Learning and instruction*, 17(5), 494-509.
- Long, H. B. (2018). Understanding self-direction in learning. *Practice and theory in self-directed learning*, 23(6), 11-24.
- Lounsbury, J. W., Levy, J. J., Park, S. H., Gibson, L. W., & Smith, R. (2019). An investigation of the construct validity of the personality trait of self-directed learning. *Learning and Individual Differences*, 19(4), 411-418.
- Lynch, A. D., Lerner, R. M., & Leventhal, T. (2017). Adolescent academic achievement and school engagement: An examination of the role of school-wide peer culture. *Journal of Youth and Adolescence*, 42(1), 6-19.
- Nugent, T. T. (2019). The impact of teacher-student interaction on student motivation and achievement. University of Central Florida.
- Oliveira, A. L., & Simões, A. (2006). Impact of socio-demographic and psychological variables on the self-directedness of higher education students. *International Journal of Self-Directed Learning*, 3(1), 1-12.
- Osonwa, O. K., Adejobi, A. O., Iyam, M. A., & Osonwa, R. H. (2019). Economic status of parents, a determinant on academic performance of senior secondary schools students in Ibadan, Nigeria. *Journal of Educational and Social Research*, 3(1), 115-122.
- Sheykholeslami, A., Barzegar Bafrooei, K., & Khodaverdi, T. (2014). The role of academic self-efficacy, meta-cognitive self-regulation and critical thinking in predicting of students' academic performance. *Quarterly Journal of Research in Educational Systems*, 7(23), 111-123.
- Soares, A. P., Guisande, A. M., Almeida, L. S., & Páramo, F. M. (2019). Academic achievement in first-year Portuguese college students: The role of academic preparation and learning strategies. *International Journal of Psychology*, 44(3), 204-212.
- Williamson, S. N. (2017). Development of a self-rating scale of self-directed learning. *Nurse researcher*, 14(2), 66-83.